

Dug je put do čitanja i pisanja

Jakubin, Snježana

Conference presentation / Izlaganje na skupu

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:257:978237>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-06**

Repository / Repozitorij:

[SUVAG Polyclinic Repository](#)

DUG JE PUT DO ČITANJA I PISANJA

 POLIKLINIKA ZA REHABILITACIJU SLUŠANJA I GOVORA SUVAG

mr.sc. Snježana Jakubin, prof. logoped

OVO ISTRAŽIVANJE SE PROVODI U SKLOPU VEĆEGA PROJEKTA MZOŠ-a-FUNKCIONALNI VERBOTONALNI DIJAGNOSTIČKI PROGRAM ZA DJECU OŠTEĆENA SLUHA I GOVORA (br.: 207-702293)

RAD IZNOSI NEKA ISKUSTVA U PRIPREMI DJECE ZA POČETNO PISANJE I ČITANJE. DJECA SU NA KOMPLEKSNOJ HABILITACIJI I EDUKACIJI GOVORA I SLUŠANJA U POLIKLINICI SUVAG RADI UDRUŽENIH SMETNJI S PRIMARNIM POTEŠKOĆAMA U JEZIČNO GOVORNOM RAZVOJU.

SPOSOBNOST PISANJA I ČITANJA ZAHTIJEVA ZRELOST SPOZNAJNIH, VIDNIH, MOTORIČKIH (IZVEDBENIH) TE KOMUNIKACIJSKIH SPOSOBNOSTI. PIŠEM DA BIH NEŠTO REKAO, ČITAM DA BIH NEŠTO SAZNAO.

PRETPOSTAVKE ZA GOVORNO I PISMENO SPORAZUMJEVANJE:

- PAŽNJA, KONCENTRACIJA, IZDRŽLJIVOST
- RAZUMJEVANJE GOVORA OKOLINE (ČESTO JE POTREBNA VIZUALNA POTPORA)
- GOVORNO SPORAZUMJEVANJE (SMISLENOST, LOGIČNOST I GRAMATIČNOST ISKAZA TE DUŽINA REČENICE)
- FONOLOŠKA SVJESNOST I IZGOVOR
- MEMORIJA - NAROČITO KRATKORIČNO PAMĆENJE
- VIDNA I SLUŠNA PERCEPCIJA
- USVAJANJE PROSTORNIH ODNOSA I LATERALIZACIJE (JE LI DEŠNJAK, LJEVAK, AMBIDEXTER ILI JE UKRŠTENE LATERALIZACIJE) - POVEZANO S MAKRO I MIKRO MOTORIČKOM SPRETNOSTU (TRODIMENZIONALNI ASPEKT - igre u prostoru, građenje, ritmičke igre, nizanje...DVIDIMENZIONALNI ASPEKT snalaženje i izražavanje na plohi [papiru])
- DRŽANJE OLOVKE - pravilno, nepravilno, nespretno, ima li tremor... (ima li opoziciju palca s ostalim prstima)
- UOČAVANJE I IMENOVANJE BOJA - LIKOVNI URADAK DJETETA, odgovara li uzrastu djeteta ili odstupa, voli li se dijete na taj način izražavati ili to radi tek na poticaj
- USVAJANJE KOLIČINSKIH ODNOSA (brojevni) NIZ
- SPOSOBNOST ANALIZE I SINTEZE GLASOVA U RIJEČIMA
- PISANJE GRAFIČKIH ZNAKOVA, SAMOSTALNO PISANJE ILI PRESLIKAVANJE GRAFIČKIH ZNAKOVA - IMENOVANJE SLOVA, ZRCALNO PISMO...pisanje u crtovlje

U HRVATSKOM JEZIKU PRIHVAĆENO JE NAČELO ISTODOBNOG UČENJA ČITANJA I PISANJA SVAKOG SLOVA TE SE I PRIPREMA ZA UVJEŽBAVANJE TIH AKTIVNOSTI PROVODI ISTODOBNO.

CIJLJ NAM JE OSPOSOBITI DIJETE ZA POČETNO PISANJE I ČITANJE.

U RADU S DJETETOM, POSEBNO AKO IMA POTEŠKOĆA NA BILO KOJOJ OD OVIH NAVEDENIH RAZINA, TREBAMO PODUZETI MJERE I PREVADATI PROBLEM.

OVISNO O TOMA IMA LI DIJETE POTEŠKOĆA U MOTORIČKOM RAZVOJU I PSIHOMOTORIČKOJ ORGANIZACIJI ILI SAMO S LATERALIZACIJOM PRI PISANJU SLOVA, IMENOVANJU SLOVA (PROBLEMI S KRATKOROČNOM MEMORIJOM), POTREBNO JE PROVESTI NIZ POSTUPAKA RADI SAVLADAVANJA POTEŠKOĆA.

PO NAŠEM ISKUSTVU NAJEFIKASNIJE SU AKTIVNE METODE DA DJECA SAMA CRTAJU I ISTRAŽUJU KOLIKO JE TO MOGUĆE, ALI VRLI ČESTO MORAMO I UVJEŽBAVATI NEKE SPOSOBNOSTI.

ŠTO PRETHODI SPOSOBNOSTI USVAJANJA PISANJA I ČITANJA?

U LOGOPEDSKIM KRUGOVIMA ČUJEMO TERMIN "RAZVOJ GRAFOMOTORIKE JE ..." TO JE VRLI NESPRETAN IZRAZ JER NE PRECIZIRA ŠTO SE PODRAZUMJEVA POD POJMOVOM GRAFOMOTORIKE. TO SU SVĖ PRETHODNO NAVEDENE PRETPOSTAVKE ZA GOVORNO I PISMENO SPORAZUMJEVANJE. SVA TA PODRUČJA IMAJU SVOJ RAZVOJ – RAZVOJ CRTEŽA, GOVORA, MAKRO I MIKRO MOTORIKE PO FAZAMA DJEČJEG SAZRIJEVANJA, A PISANJU I ČITANJU PRETHODI RAZVOJ CRTEŽA I GOVORA.

ČESTO U POČETKU MORAMO BITI ZADOVOLJNI AKO USPIJEMO PRIVOLITI DIJETE DA UZME OLOVKU U RUKE I NA TAJ NAČIN SE POČNE GRAFIČKI IZRAŽAVATI (DRUGOM PRLIKOM DAJEMO DRUGE MEDIJE: štapić, tuš, flomaster, kist i različite boje od krutih do tekućih...).

PRI CRTANJU OSTAJE VIDLJIV TRAG POKRETA RUKU. U RADOSNOM IGRANJU I CRTANJU, DIJETE UVJEŽBAVA POKRETE I RAZVOJ ŽIVČANOG SUSTAVA. TIME MU PRUŽAMO PODRŠKU. ISTODOBNO, TO JE KOMUNIKACIJA IZMEU TERAPUTA I DJETATA.

AKO NE MOŽE POVUĆI RAVNU CRTU, POMOĆI ĆEMO MU IGROM I IMITACIJOM: „PIŠEMO" NALAZ (VUĆE RAVNU CRTU U OMEĐENOM PROSTORU). U RADU SE NE OGRANIČAVAMO SAMO NA SLOBODNO LIKOVNO IZRAŽAVANJE, VEĆ POSTOJE RAZLIČITI DIDAKTIČKI MATERIJALI ZA UVJEŽBAVANJE PROSTORNOSTI, MOTORIČKE SPRETNOSTI I SPOZNAJNOG RAZVOJA – npr. različitim radnim listićima s funkcionalnim vježbama - Kowarik i Kraft, Frostig program, različiti labirinti, memori igrice, domino, „čitanje" sličica s lijeva na desno, prepričavanje malih stripova i tekstova, memoriranje pjesmica, pisanje na velikom formatu, pisanje u crtančice...

U NAŠEM RADU IMA PUNO UVJEŽBAVANJA KOJE NASTOJIMO ŠTO JE VIŠE MOGUĆE PROVESTI KROZ IGROU POVEĆAVAJUĆI INTERES I IZDRŽLJIVOST DJETETA, IZBJEGAVAJUĆI STEREOTIPIJE. POSEBNO JE TO VIDLJIVO U LIKOVNOM IZRAŽAVANJU JER SE LIKOVNI IZRAZ TEMELJI NA SPOZNAJI.

CURRICULLUM JE ZAPOČET U PEDAGOŠKOJ GODINI 2006./2007. OBUHVAĆENE SU POČETNE, SREDNJE I STARIJE SKUPINE TE REHABILITATORI I EDUKATORI - PROF. G. MARTIĆ, S. PIRKIĆ, R. IVAS, G. SUBANOVIĆ, S. JAKUBIN, M. KIHAIĆ, V. POVŠE, Z. ČAVLINA, M. BRTKA. SURADUJEMO S DJEČJOM KNJIŽNICOM "MARIN DRŽIĆ" U ZAGREBU, U OKVIRU ANIMACIJSKIH AKTIVNOSTI POČETNOG ČITANJA I PISANJA. VODITELJICE SU DIPL. KNJIŽNICARI I PEDAGOZI – Đ. KRŽIANIĆ-DELAČ, Ž. KRUŠLIN.

Sažetak: Čitanje je uspješno ako je izvedeno glatko odnosno fluentno. Važno je razumjeti poruku napisanog, a ne samo imati sposobnost dekodiranja pojedinih riječi. Preduvjeti za svladavanje čitanja i pisanja su: 1. Djetetovo kognitivno funkcioniranje (inteligencija, prostorna orijentacija, kratkoročno pamćenje /vidno i slušno/; 2. Fonološka osjetljivost djeteta; 3. Predškolsko znanje veze glas-slovo te 4. roditeljski angažman u djetetovom napretku. Pisanje je vještina svladavanja slova te zahtijeva određenu uvježbanost i ima niz izravnih i posrednih pokazatelja koji utječu na usvajanje tih sposobnosti; od razvoja makromotorike do fine motorike, osjećaja za red (nizanja), do pisanja grafičkih znakova...U hrvatskom jeziku je prihvaćeno načelo istodobnog učenja čitanja i pisanja svakoga slova te se i priprema za uvježbanje tih aktivnosti provodi istovremeno.

U djece s poteškoćama u razvoju govora i jezika često se poteškoće, koje smo prevladali na početku pri usvajanju jezika, ponavljaju pri početnom pisanju i čitanju. Stoga, da bismo ih svladali, s djecom uvježbavamo sve te funkcije u složenom procesu rehabilitacije (habilitacije) i edukacije, na njima primjeren način. Ovdje prikazujemo postupke i metode individualiziranog pristupa djeci i predvježbica za čitanje i pisanje (različite didaktičke vježbe i igre, koje potiču bogaćenje rječnika, logičko zaključivanje i mišljenje, slušne i vidne stimulacije i spretnost u izvođenju grafomotorike), te naročito likovno izražavanje kao jednu od najvrednijih didaktičkih i terapeutskih metoda i postupaka. Čitanje, slikanje, modeliranje i građenje područje je kroz koje se dijete oslobađa u emocionalnom i kognitivnom razvoju te na taj način doprinosi boljoj komunikaciji i divergentnom mišljenju. Istovremeno su to efikasne vježbe za svladavanje prostornosti, poticaj motoričkoga razvoja i imenovanja boja, što je naročito vezano za početno pisanje.

Ključne riječi: predvježbe za čitanje i pisanje, razvoj grafomotorike, likovno izražavanje, ciljane didaktičke igre

Summary: Techniques and pre-exercises for reading and writing

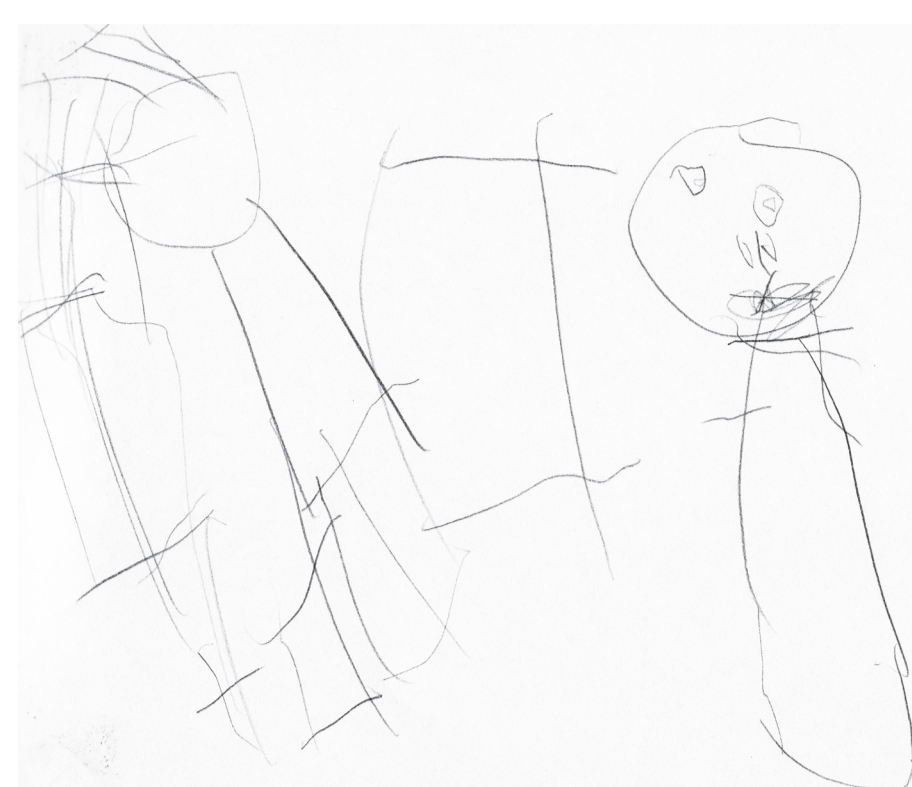
Reading is only successful if it is done smoothly, i.e. fluently. The ability to decode individual words is not enough – it is important to understand the message of the entire text. The following preconditions must be met for a child to master reading and writing: 1) cognitive functioning (intelligence, spatial orientation, short-term memory – audile and visual), 2) phonological awareness, 3) preschool knowledge of the phoneme-letter correspondence, and 4) parental involvement in a child's progress.

Writing down letters of the alphabet is a skill that calls for certain training. Many direct and indirect indicators influence the development of these abilities – ranging from the development of the gross and fine motor function and the feeling for order (arranging in order) to the graphic signs writing... In Croatia, children are traditionally taught to read and write at the same time and the preparations for both skills also run simultaneously.

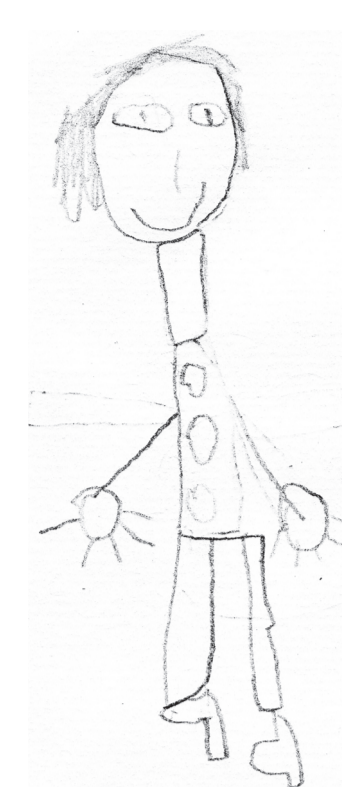
Children with speech-language impairment often experience problems connected with initial writing and reading, overcome by other children at the very beginning of language adoption. Therefore, in order to intercept these difficulties, all functions of the complex process of rehabilitation (habilitation) and education are practiced with children in a way appropriate for them.

Here we present the procedures and methods of an individualized approach to children. We also present pre-exercises for reading and writing (various didactic exercises and games which induce acquisition of vocabulary, logical thinking and decision making, audio and video stimulations and skilful performance of graphomotorics) and particularly the visual art expression, which is one of the most valuable didactic and therapeutic methods. Drawing, painting, modeling and building are activities that enable the child to free himself in the emotional and cognitive development and thus help him to improve his communication skills and to develop divergent thinking. At the same time these exercises can effectively help children to conquer spaciality, initiate the development of their motor function and color naming, which is especially connected with the initial writing.

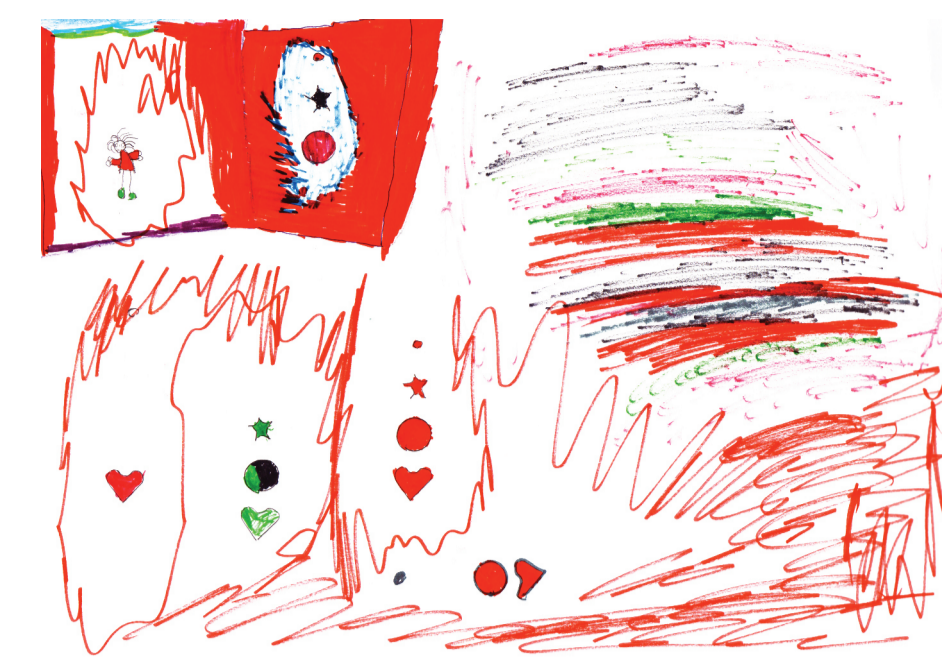
Keywords: pre-exercises in reading and writing, graphomotor development, visual art expression, specific didactic games

OBITEU

MAMA

POZIVNICA

MOJA KUĆA

BOŽIĆNE JASUICE

JA PAS I MAČKA

MEDO

NINJA KORNJAČA

VUK

KAKO SAM VJEŽBAO RAVNOTEŽU

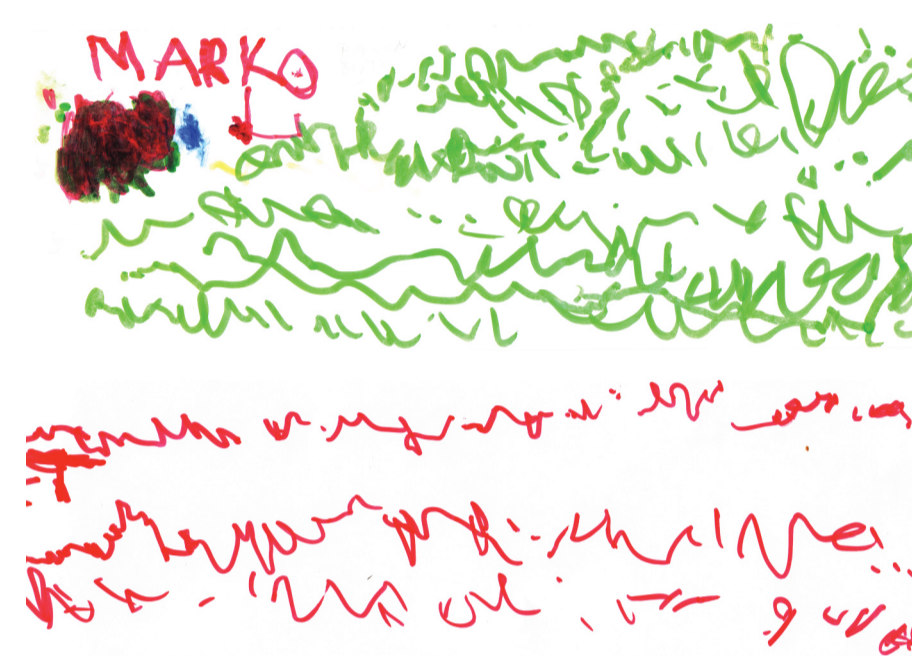
ILUSTRACIJE PRIČE ČIČAK

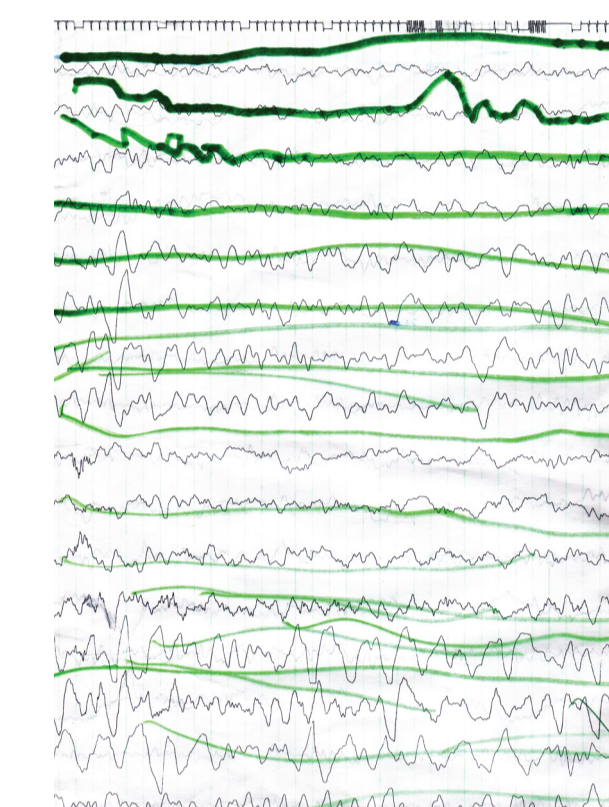
POSJET KNJIŽNICI

BILA JE PROMETNA NESREĆA

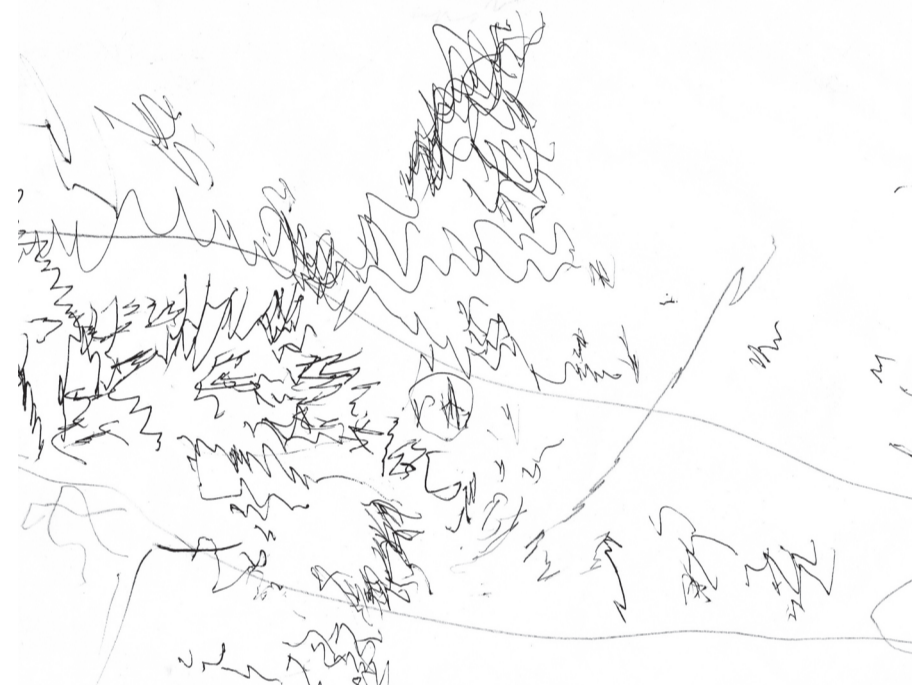
MARKO PIŠE PISMO...

UPISIVANJE VODORAVNIH CRTA

POSJET KNJIŽNICI

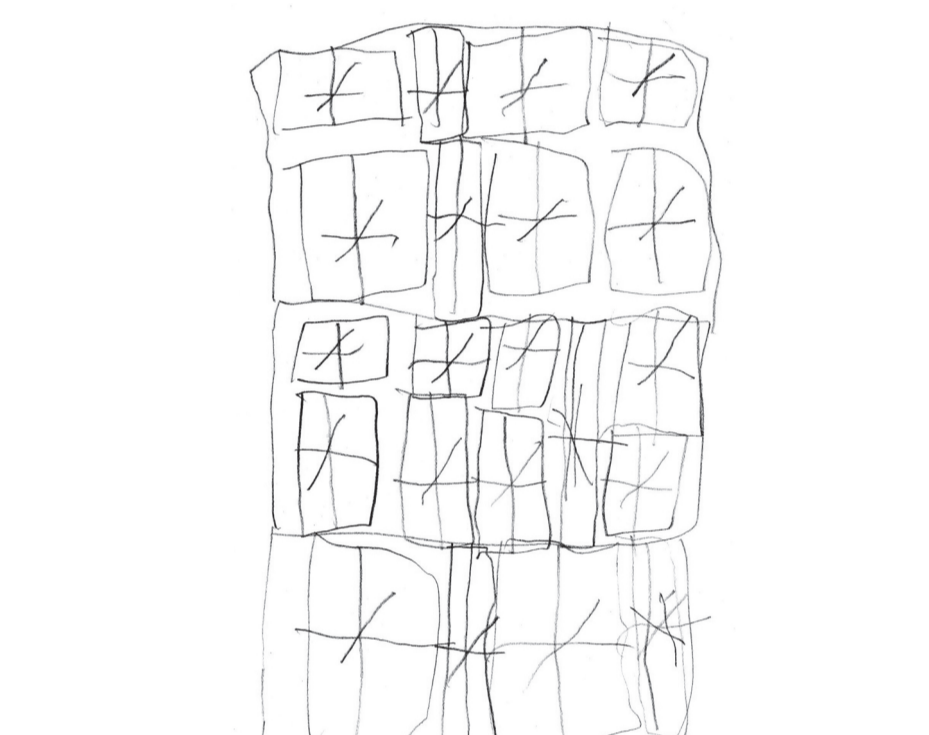
PIŠEM SVOJE PRVO PISMO

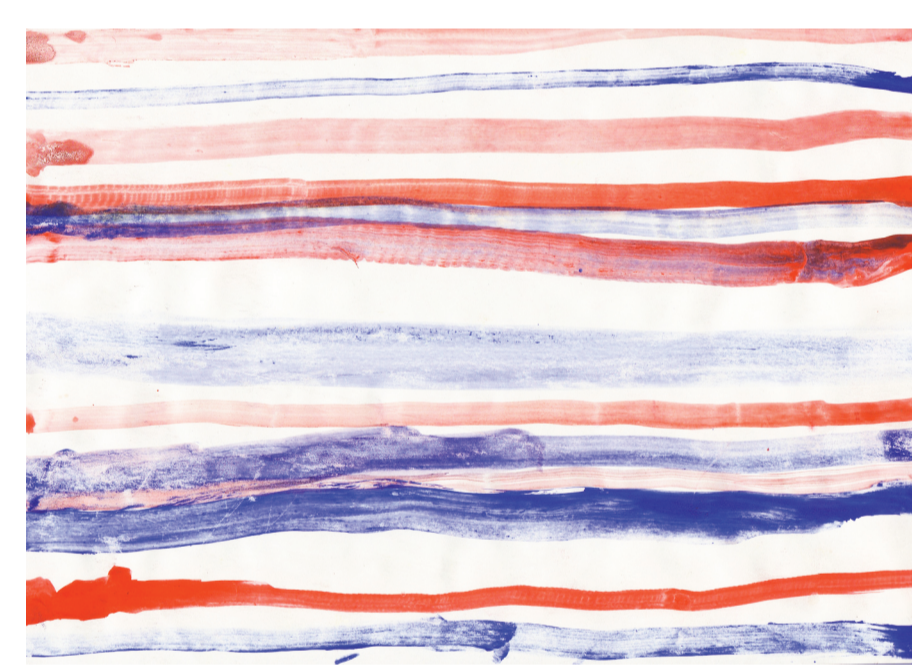
IGRA OLOVKOM

MI TRČIMO

PRIPREME ZA PISANJE

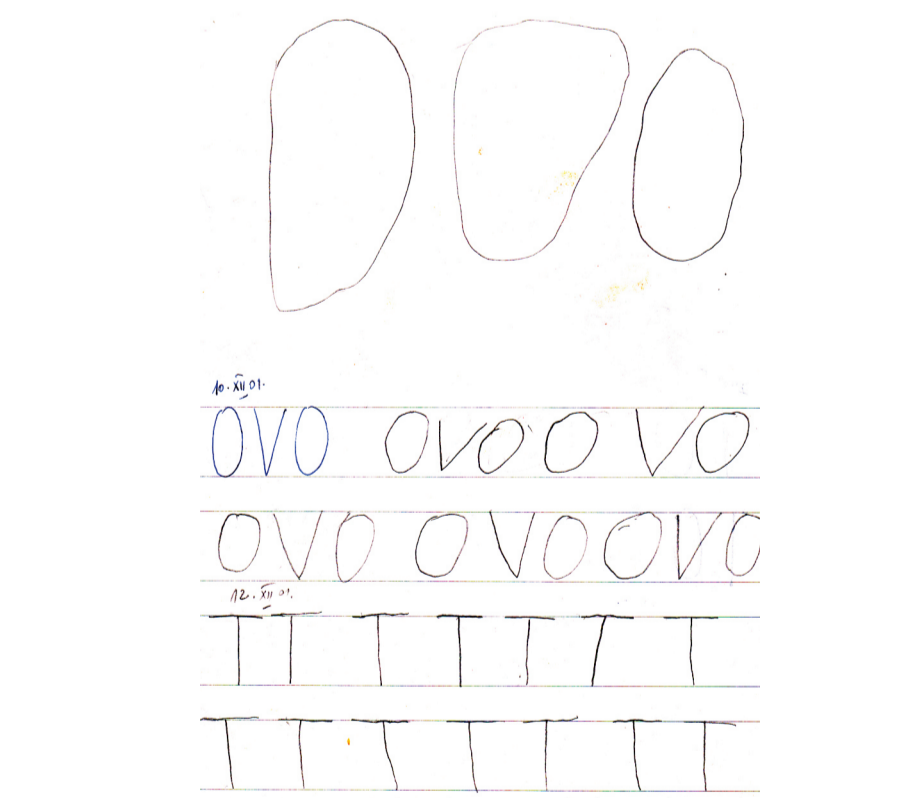
RADOVI NASTALI NAKON PROMATRANJA VESTE

NIZ LOPTICA

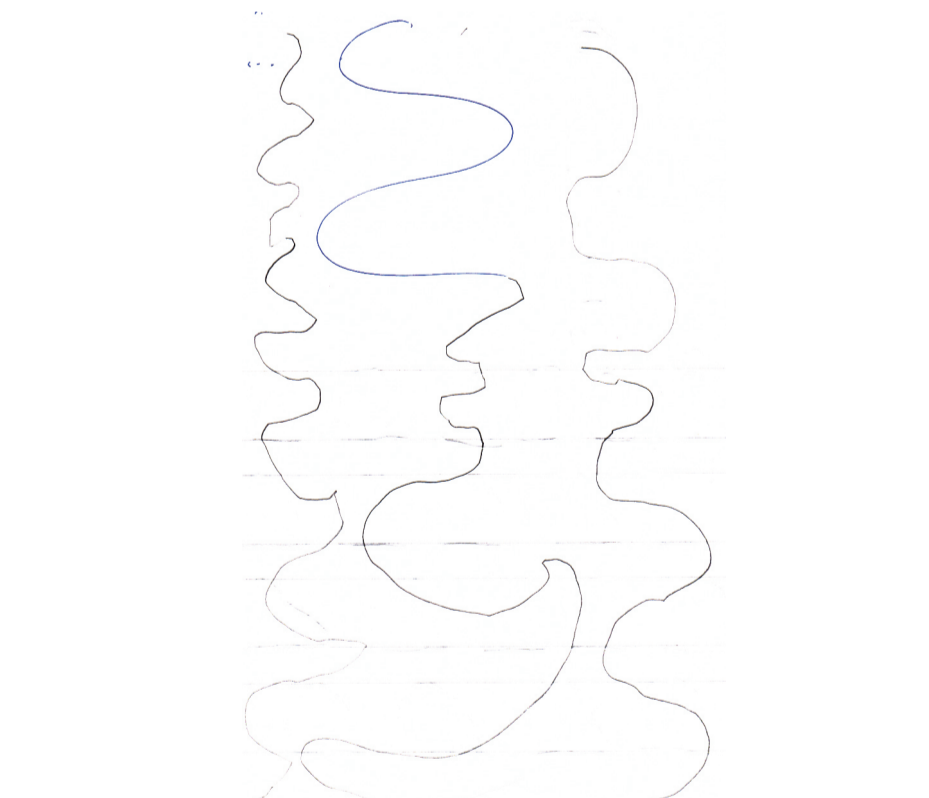
LOPTICE

POČETNO PISANJE

KUĆICE KOJE SI SLAGALA

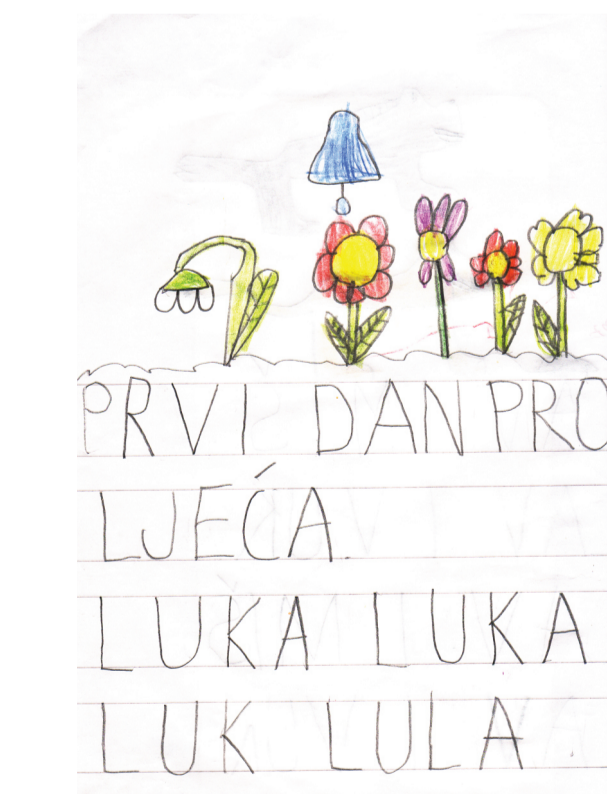
SLOVO S

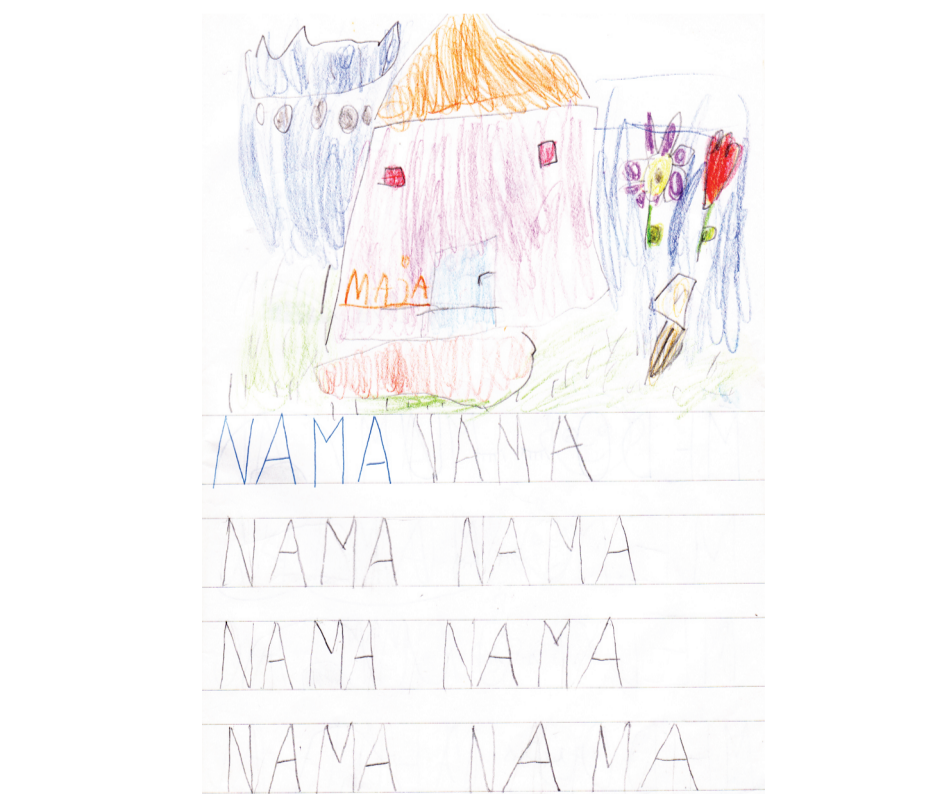
LAV I LJA

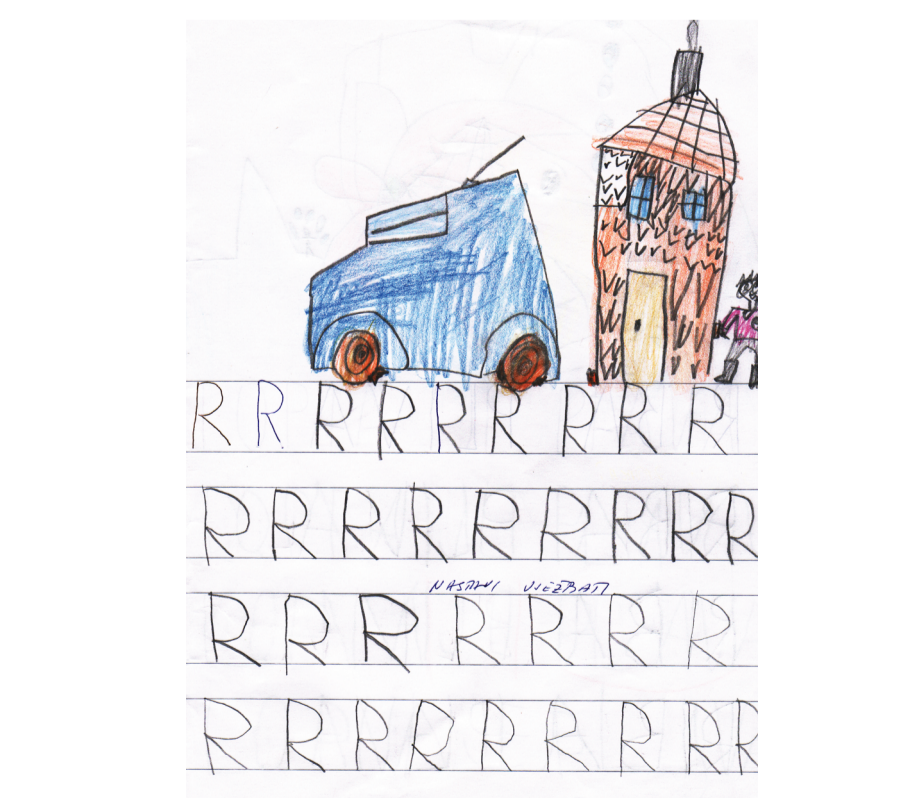
PASTIR I OVCE

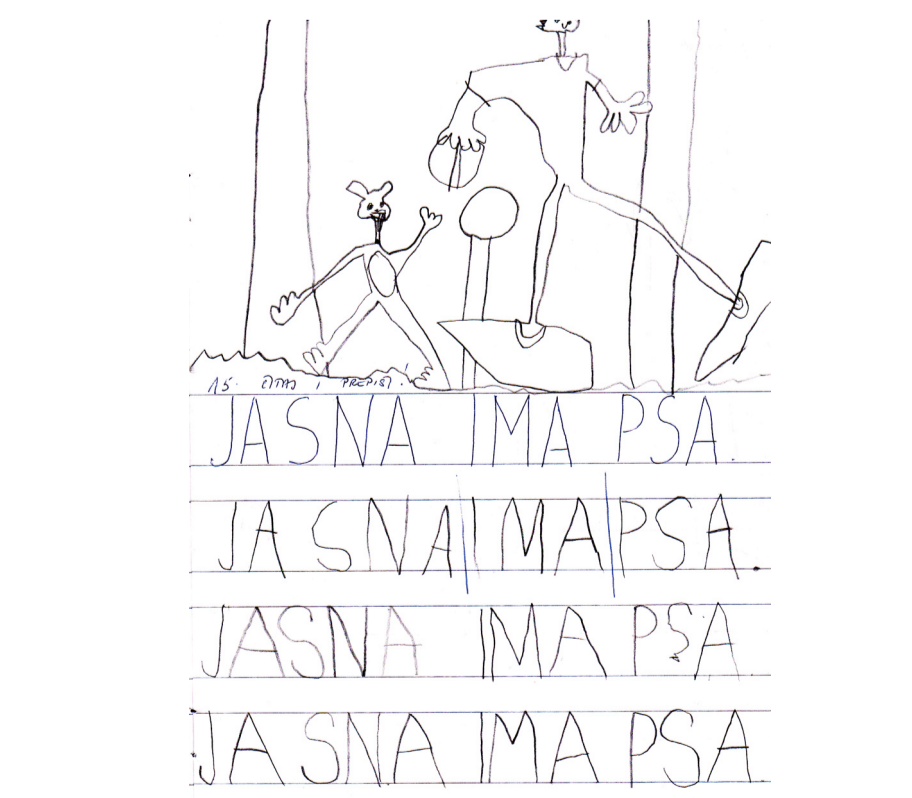
PRVI DAN PROLJEĆA

VELIKA TISKANA SLOVA NAMA

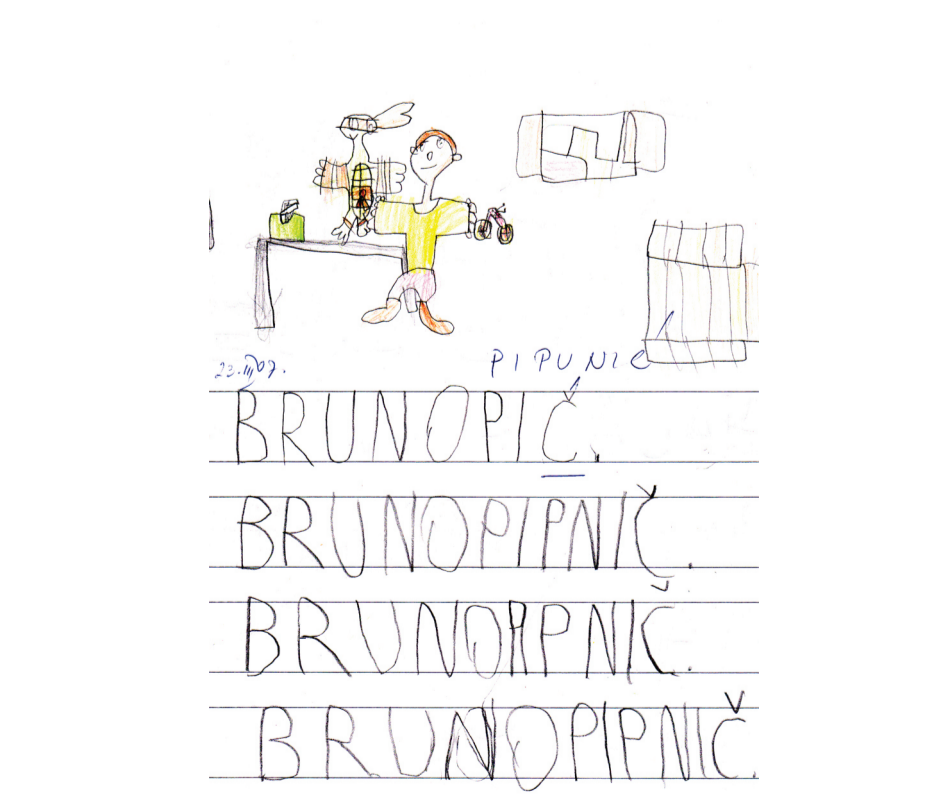
VELIKO TISKANO SLOVO R

JASNA IMA PSA

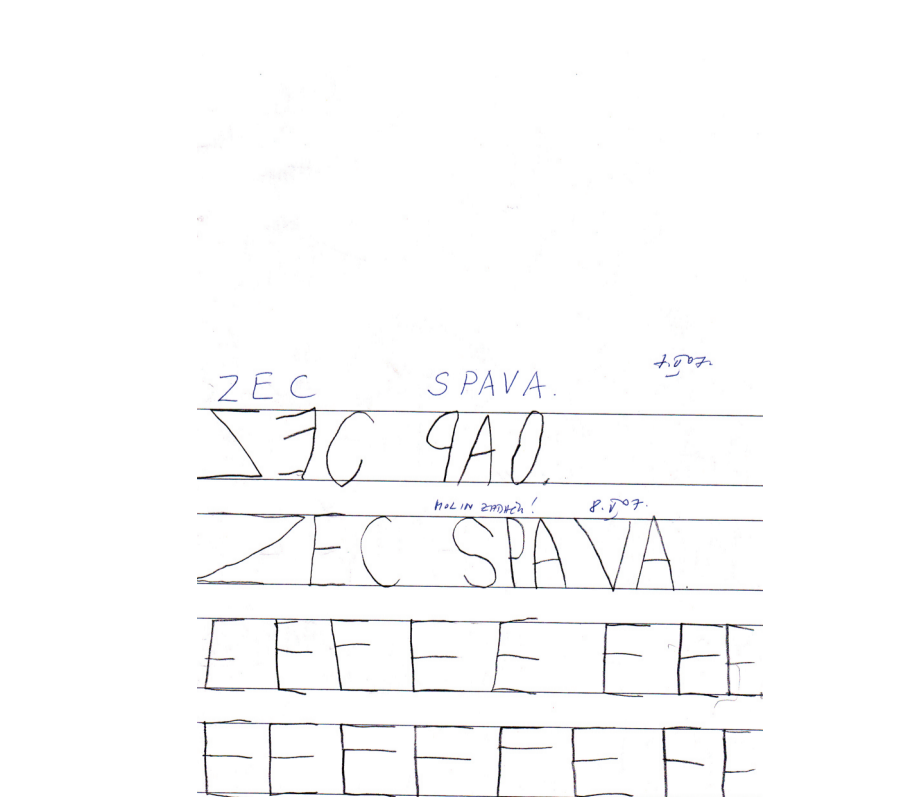
VELIKA TISKANA SLOVA TETA

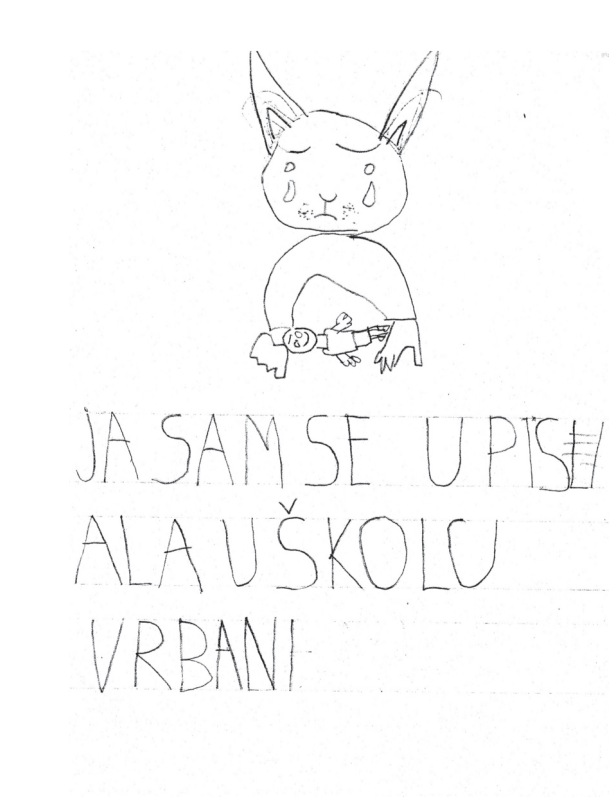
VELIKA TISKANA SLOVA

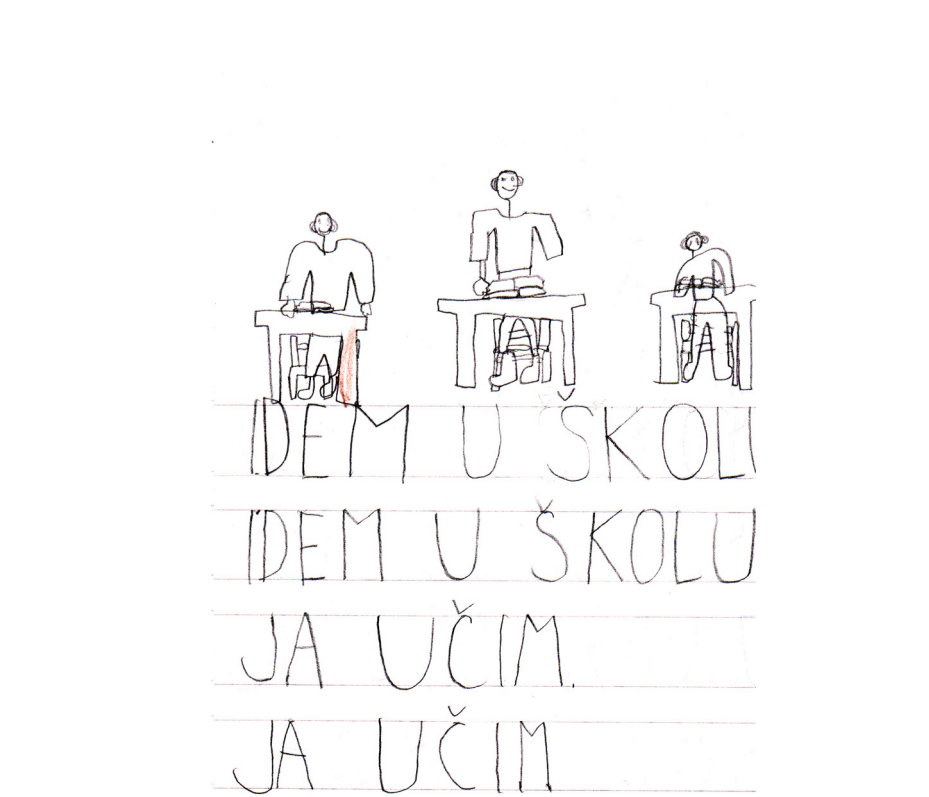
GLED AO SAM FILM MADAGASKAR

VELIKA TISKANA SLOVA ZEC

JA SAM SE UPISALA U ŠKOLU

IDEM U ŠKOLU